

LIETUVOS RESPUBLIKOS SPECIALIŲJŲ TYRIMŲ TARNYBA

Biudžetinė įstaiga, A. Jakšto g. 6, LT-01105 Vilnius,
tel. 8 706 63 335, el. p. dokumentai@stt.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188659948

Radviliškio rajono savivaldybės administracijai
El. p. informacija@radviliskis.lt

Rietavo savivaldybės administracijai
El. p. savivaldybe@rietavas.lt

Kauno rajono savivaldybės administracijai
El. p. info@krs.lt

Kopija
Lietuvos savivaldybių asociacijai
El. p. bendras@lsa.lt

ANTI KORUPCINIO VERTINIMO IŠVADA DĖL SAVIVALDYBIŲ TEIKIAMOS PARAMOS SMULKIAM IR VIDUTINIAM VERSLUI

2022 m. gruodžio d. Nr.

Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba (toliau – Specialiųjų tyrimų tarnyba), vadovaudamasi Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 8 straipsnio 5 dalies 2, 4 ir 5 punktų nuostatomis, atliko šių teisės aktų antikorupcinį vertinimą:

1. Radviliškio rajono savivaldybės smulkiojo ir vidutinio verslo rėmimo tvarkos aprašo, patvirtinto Radviliškio rajono savivaldybės tarybos 2022 m. gegužės 26 d. sprendimu Nr. T-738¹ (toliau – Radviliškio rajono savivaldybės tvarkos aprašas);
2. Rietavo savivaldybės smulkaus ir vidutinio verslo subjektų rėmimo tvarkos aprašo, patvirtinto Rietavo savivaldybės tarybos 2021 m. balandžio 29 d. sprendimu Nr. T1-79² (toliau – Rietavo savivaldybės tvarkos aprašas);
3. Rietavo savivaldybės smulkaus ir vidutinio verslo ir žemės ūkio rėmimo programos projektų ir paraiškų vertinimo komisijos nuostatų, patvirtintų Rietavo savivaldybės tarybos 2020 m. birželio 18 d. sprendimu Nr. T1-104³ (toliau – Rietavo savivaldybės komisijos nuostatai);

¹ Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/047bae10e00711ec8d9390588bf2de65>.

² Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/8b352d20a98311ebbcbbc2971cdac3cb/asr>.

³ Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/385662e2b1f911ea9a12d0dada3ca61b?positionInSearchResults=2&searchModelUID=7c50e03b-3f15-444f-ad8b-a757ee221003>.

4. Kauno rajono savivaldybės smulkiojo ir vidutinio verslo skatinimo fondo valdybos nuostatų, patvirtintų Kauno rajono savivaldybės tarybos 2019 m. kovo 28 d. sprendimu Nr. TS-125⁴ (toliau – Kauno rajono fondo valdybos nuostatai);

5. Smulkiojo ir vidutinio verslo skatinimo fondo finansinės paramos skyrimo aprašo, patvirtinto Kauno rajono savivaldybės smulkiojo ir vidutinio verslo skatinimo fondo valdybos 2020-06-02 3 posėdyje⁵ (toliau – Kauno rajono savivaldybės paramos skyrimo aprašas).

Pažymėtina, kad Specialiųjų tyrimų tarnyba 2021 m. rugsėjo 1 d. raštu Nr. 4-01-6547 „Dėl korupcijos rizikos veiksnių ir teisinio reguliavimo trūkumų vietos savivaldoje“, siekdama užkirsti kelią korupcijos atsiradimui, pašalinti teisės aktų ir savivaldybių institucijų skirtingose veiklos srityse egzistuojančias procedūrų taikymo spragas, dėl kurių galėjo atsirasti sąlygos korupcijai pasireikšti, Lietuvos savivaldybių asociacijai pateikė apibendrintą informaciją apie 2019 – 2021 metais atliktų korupcijos rizikos analizių ir teisės aktų bei jų projektų antikorupcinių vertinimų rezultatus. Su šiuo raštu Lietuvos savivaldybių asociacija supažindino visas Lietuvos savivaldybes.

Specialiųjų tyrimų tarnyba, atsižvelgdama į tai, kad minėtame rašte taip pat buvo pateikta informacija apie korupcijos rizikos veiksnius savivaldybių teikiamos paramos smulkiajam ir vidutiniam verslui srityje, tačiau aukščiau paminėtų teisės aktų vertinimo metu pastebėta, kad vis dar yra teisinio reguliavimo trūkumų minėtoje srityje, atlikusi antikorupcinį vertinimą teikia šias pastabas ir pasiūlymus.

I.

Nevienodų paramos dydžio nustatymo taisyklių taikymas bei aiškios tvarkos dėl paraiškų finansinei paramai gauti patikros nebuvimas mažina skaidrumą smulkiojo ir vidutinio verslo rėmimo procese, gali lemti neobjektyvių sprendimų dėl paramos skyrimo priėmimą.

1. Kritinės antikorupcinės pastabos ir pasiūlymai:

1.1. *Dėl Kauno rajono savivaldybės paramos teikimo smulkiam ir vidutiniam verslui tvarkos.*

1.1.1. Priešingai nei kitose savivaldybėse, Kauno rajono savivaldybėje paramos smulkiajam ir vidutiniam verslui tvarka ir paraiškų finansinei paramai gauti patikra atliekama pagal kitokį modelį. Esminis skirtumas yra tai, kad šiuo atveju ne savivaldybės taryba tvirtina finansuojamų veiklų sritis, prioritetus, paramos smulkiojo ir vidutinio verslo subjektams formas, paramos teikimo sąlygas, o Kauno rajono savivaldybės smulkiojo ir vidutinio verslo skatinimo fondo valdyba (toliau – Kauno rajono fondo valdyba)⁶. Tokiu būdu Kauno rajono savivaldybės taryba savo įgaliojimus nustatyti paramos teikimo tvarką yra perdavusi Kauno rajono fondo valdybai, sudaromai iš įvairias įstaigas atstovaujančių 7 narių⁷.

Atsižvelgdami į tai, kad:

- (i) Kauno rajono savivaldybės taryba nėra numačiusi esminių paramos teikimo prioritetų ir sąlygų,

⁴ Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/8dc02530550811e9975f9c35aedfe438/asr>.

⁵ Prieiga internete: <https://www.krs.lt/verslininkams/smulkiojo-ir-vidutinio-verslo-skatinimo-fondas/bendra-informacija/>.

⁶ Kauno rajono fondo valdybos nuostatų 3, 5, 15 punktai.

⁷ Vadovaujantis Kauno rajono fondo valdybos nuostatų 5 punktu, fondo valdyba sudaroma iš 7 narių: 2 savivaldybės tarybos narių, 1 savivaldybės administracijos darbuotojo, 2 Kauno rajono smulkiųjų ir vidutinių verslininkų atstovų, 1 Kauno rajono turizmo ir verslo informacijos centro ir 1 Kauno rajono akademinės bendruomenės atstovo.

- (ii) tam, kad Kauno rajono fondo valdybai pakeisti prioritetines veiklos kryptis, remiamas veiklų rūšis, nuspręsti dėl nenumatytų formų išlaidų finansavimo užtenka tik 3 fondo valdybos narių teigiamų balsų⁸,
- (iii) iš šių 3 fondo valdybos narių 2 nariai gali išimtinai atstovauti privatų sektorių, svarstyti, ar toks Kauno rajono savivaldybės tarybos įgaliojimų perdavimas fondo valdybai atitinka aukščiausius skaidrumo paramos teikimo srityje standartus.

Siekiant didinti skaidrumą paramos smulkiąjam ir vidutiniam verslui teikimo srityje, rekomenduojame pagrindines finansuojamų veiklų sritis, prioritetus, paramos smulkiojo ir vidutinio verslo subjektams formas, paramos teikimo sąlygas reglamentuoti Kauno rajono savivaldybės tarybos tvirtinamuose Kauno rajono fondo valdybos nuostatuose.

2. Kitos antikorupcinės pastabos ir pasiūlymai:

2.1. Dėl Radviliškio rajono savivaldybės paramos teikimo smulkiam ir vidutiniam verslui tvarkos.

2.1.1. Radviliškio rajono savivaldybėje vykdoma pateiktų paraiškų finansinei paramai gauti patikra apima du etapus – (i) administracinės atitikties vertinimą, atliekamą savivaldybės atsakingo darbuotojo, kurios metu patikrinama paramos prašytojo pateikta dokumentacija⁹ ir (ii) smulkiojo ir vidutinio verslo rėmimo komisijos (toliau – SVV rėmimo komisija) atliekamą patikrą, kurios metu priimamas sprendimas dėl paramos skyrimo arba neskryrimo ir konkretaus paramos dydžio nustatymo¹. Dėl šiuose etapuose vykdomos paraiškų vertinimo tvarkos teikiame šiuos pastebėjimus:

2.1.1.1. Radviliškio rajono savivaldybės tvarkos aprašo 6 punkte nustatytos galimos skirti finansinės paramos sumos, iš kurių vienos yra fiksuoto dydžio¹¹, kitos – neapibrėžtos konkrečia suma, o numatyti galimos skirti finansinės paramos rėžiai ir galima skirti maksimali suma¹². Tuo atveju, kai yra nustatyti galimos skirti finansinės paramos rėžiai, SVV rėmimo komisija turi išimtinę teisę nuspręsti, kokio tikslo dydžio paramą suteikti skirtingiems verslo subjektams. Tačiau nei Radviliškio rajono savivaldybės tvarkos apraše, nei kituose norminiuose teisės aktuose neregamentuota SVV rėmimo komisijos atliekama paraiškų vertinimo tvarka, kuria remiantis SVV rėmimo komisija sprendžia skirti arba neskirti paramą konkrečiam verslo subjektui ir kokiais kriterijais vadovaudamasi komisija parenka tikslų skiriamos paramos dydį.

Specialiųjų tyrimų tarnybos nuomone, įgyvendinant turimą diskrecijos teisę, turi būti užtikrintas diskrecinių sprendimų nešališkumas ir objektyvumas, užtikrinama asmenų, kuriuos šie sprendimai liečia, lygybė. Priešingu atveju, skirtingų sprendimų priėmimo praktika esant vienodomis sąlygoms gali sudaryti sąlygas korupcijai kilti.

Siekiant užtikrinti vienodų paramos dydžio nustatymo taisyklių taikymą, rekomenduojame tikslinti Radviliškio rajono savivaldybės tvarkos aprašą, jame nustatant tikslus teikiamos paramos

⁸ Paminėtina, kad atskirais atvejais galėtų pakakti ir 2 narių teigiamų balsų, t. y. jeigu posėdyje dalyvautų 4 nariai ir jų balsai pasiskirstytų po lygiai, tokiu atveju lemtų posėdžio pirmininko balsas. Kauno rajono fondo valdybos nuostatų 5, 8 punktai.

⁹ Radviliškio rajono savivaldybės tvarkos aprašo 19 punktas.

¹⁰ Radviliškio rajono savivaldybės tvarkos aprašo 9, 12, 13, 19 punktai.

¹¹ Pavyzdžiui, už sukurtą darbo vietą skiriama 400 Eur parama; paskolų palūkanoms dengti – 15 proc., bet ne daugiau 1500 Eur parama.

¹² Pavyzdžiui, naujo gamybinio pastato statybos išlaidoms kompensuoti gali būti skiriama iki 30 proc. patirtų išlaidų, bet ne daugiau kaip 3000 Eur; jaunimui iki 29 m. įkūrusiam įmonę pagrindinėms priemonėms įsigyti gali būti skiriama iki 50 proc., bet ne daugiau kaip 3000 Eur.

dydžius¹³ arba, siekiant tinkamai įgyvendinti diskrecijos teisę – kriterijus, kuriais vadovaudamasi SVV rėmimo komisija priima sprendimą skirti konkretaus dydžio paramą.

2.1.1.2. Radviliškio rajono savivaldybės tvarkos apraše nereglamentuota SVV rėmimo komisijos funkcijų, teisių ir pareigų apimtis, atliekant paraiškų vertinimą, todėl nėra žinoma:

- ar komisija atlieka jai pateiktų dokumentų analizę, ar tik, vadovaudamasi dokumentų administracinės atitikties vertinimo rezultatais, priima sprendimą dėl paramos (ne)skyrimo;
- ar komisija atlieka paramos gavėjų atranką (jei taip, kokiomis atrankos taisyklėmis vadovaujama), ar vis dėlto finansinė parama skiriama visiems administracinės atitikties vertinimą praėjusiems paraiškų teikėjams, kuriems pakanka savivaldybės einamųjų metų biudžete numatytų tam tikslui lėšų;
- ar komisija sprendžia klausimą dėl paramos grąžinimo, jeigu paaiškėja, kad paramos gavėjas pateikė tikrovės neatitinkančius dokumentus ar duomenis;
- ar yra numatytos sąlygos, kuriomis vadovaujantis nusprendžiama nepritarti paramos prašytojo prašymui skirti paramą.

Siekiant užtikrinti objektyvų ir nešališką paraiškų vertinimą, rekomenduojame Radviliškio rajono savivaldybės tvarkos apraše reglamentuoti SVV rėmimo komisijos atliekamą paraiškų vertinimo tvarką, joje numatant komisijos funkcijas, teises ir pareigas.

2.1.1.3. Radviliškio rajono savivaldybės tvarkos apraše pasigendama aiškaus teisinio reguliavimo dėl pirminio paraiškų vertinimo etapo, t. y. administracinės atitikties vertinimo. Pavyzdžiui, *(i)* nėra nustatyti aiškūs paraiškų administracinės atitikties vertinimo terminai – per kiek laiko savivaldybės atsakingas darbuotojas turi patikrinti paramos prašytojo pateiktą dokumentaciją, per kokį terminą patikrintą medžiagą turi pateikti SVV rėmimo komisijai susipažinimui; *(ii)* nėra žinoma, kokius veiksmus turi atlikti savivaldybės atsakingas darbuotojas, jeigu nustatomi dokumentų ir pateiktų duomenų trūkumai, kuriuos galima ištaisyti.

Rekomenduojame Radviliškio rajono savivaldybės tvarkos apraše detalizuoti savivaldybės atsakingo specialisto atliekamą administracinės atitikties patikrą.

2.1.2. Priešingai nei kituose Radviliškio rajono savivaldybės tvarkos aprašo 6 punkto papunkčiuose, aprašo 6.9 ir 6.10 papunkčiuose, reglamentuojančiuose sąlygas *savivaldybės* organizuojamiems seminarams, konferencijoms, išvykoms, profesinėms verslo šventėms iš dalies finansuoti, nėra nustatytas joks leistinos teikti paramos dydis (nei fiksuotas, nei maksimalus). Tokiu būdu paliekama itin plati diskrecija pačiai SVV rėmimo komisijai nuspręsti, kokio dydžio paramą suteikti verslo subjektui už tai, kad jis dalyvaus savivaldybės organizuojamuose verslininkų seminaruose, konferencijose, išvykose ir kt.

Specialiųjų tyrimų tarnybos nuomone, toks teisinis reglamentavimas mažina skaidrumą paramos teikimo srityje ir sukuria galimybes piktnaudžiavimo atvejams kilti. Siūlytina patikslinti Radviliškio rajono savivaldybės tvarkos aprašo 6.9 ir 6.10 papunkčius, juose reglamentuojant leistinos teikti paramos sumą.

2.1.3. Pagal Radviliškio rajono savivaldybės tvarkos aprašo 17 punktą, *jeigu smulkiojo ir vidutinio verslo subjektų prašoma finansinės paramos suma viršija savivaldybės einamųjų metų biudžete numatytas tam tikslui lėšas, šių prašymų tenkinimas perkeliamas į kitus metus*. Tačiau

¹³ Kaip gerąjį pavyzdį galima paminėti Šiaulių miesto savivaldybės smulkiojo ir vidutinio verslo rėmimo nuostatuose, patvirtintuose Šiaulių miesto savivaldybės tarybos 2021 m. kovo 4 d. sprendimu Nr. T-49, reglamentuotus maksimalius paramos dydžius vienam paramos gavėjui.

aprašas nereglamentuoja, kuriam verslo subjektui būtų skiriamas prioritetas, jeigu būtų gautas didelis paraiškų skaičius, o lėšų sumos visoms paraiškoms tenkinti nepakaktų.

Rekomenduojame patikslinti Radviliškio rajono savivaldybės tvarkos aprašo 17 punktą pagal pateiktą pastebėjimą.

2.2. Dėl Rietavo savivaldybės paramos teikimo smulkiam ir vidutiniam verslui tvarkos.

2.2.1. Atsižvelgiant į tai, kad Rietavo savivaldybės apraše, taip pat kaip ir Radviliškio rajono savivaldybės apraše, nereglamentuota Smulkiojo ir vidutinio verslo ir žemės ūkio rėmimo programų projektų ir paraiškų vertinimo komisijos (toliau – SVV paraiškų vertinimo komisija) atliekama paraiškų vertinimo tvarka, kuria remiantis komisija sprendžia skirti arba neskirti paramą konkrečiam verslo subjektui ir kokiais kriterijais vadovaudamasi komisija parenka tikslų skiriamos paramos dydį, šios išvados 2.1.1.1, 2.1.1.2 ir 2.1.1.3, 2.1.3 papunkčiuose numatyti pastebėjimai ir rekomendacijos yra aktualios ir Rietavo savivaldybės aprašui.

2.2.2. Rietavo savivaldybės aprašo 19 punkte nustatyta, kad *kvietimas teikti paraiškas skelbiamas savivaldybės interneto svetainėje likus ne mažiau kaip 10 kalendorinių dienų iki paraiškų priėmimo dienos*. Atsižvelgiant į tai, kad pagal Rietavo savivaldybės komisijos nuostatų 19 punktą, *gauti verslo subjektų prašymai nagrinėjami komisijos posėdžiuose ne rečiau kaip vieną kartą per ketvirtį*, darytina išvada, kad ir kvietimai teikti paraiškas turėtų būti paskelbti ne rečiau kaip vieną kartą per ketvirtį.

Pažymėtina, kad teisinio reguliavimo neapibrėžtumas gali sąlygoti galimus piktnaudžiavimo atvejus, kuomet vieni pareiškėjai iš anksto būdami informuoti apie kvietimo paskelbimą pateiks paraiškas per nustatytą terminą¹⁴, o kiti pareiškėjai, neturėdami galimybės iš teisės akto nustatyti kiek įmanoma labiau apibrėžto kvietimų paskelbimo laiko ir galimybės nuspėti kurią metų dieną bus skelbiamas kvietimas, praleis paraiškų teikimo terminą.

Piktnaudžiavimo atvejus dėl teisinio neapibrėžtumo gali sąlygoti ir tai, kad išankstinis informacijos apie kvietimų paskelbimo laiką turėjimas itin svarbus, jei paramai skirta lėšų suma būtų mažesnė nei bendra visose pateiktose paraiškose prašoma suma. Atsižvelgiant į tai, kad Rietavo savivaldybės aprašas nereglamentuoja, kuriam verslo subjektui būtų skiriamas prioritetas, jeigu būtų gautas didelis paraiškų skaičius, o lėšų sumos visoms paraiškoms tenkinti nepakaktų, SVV paraiškų vertinimo komisija savo nuožiūra galėtų spręsti, kuriam verslo subjektui skirti prioritetą ir suteikti paramą.

Siekiant teisinio reguliavimo aiškumo ir eliminuoti minėtų piktnaudžiavimo atvejų tikimybę, rekomenduojame Rietavo savivaldybės apraše detalizuoti kvietimo teikti paraiškas paskelbimo savivaldybės interneto svetainėje laiką.

2.3. Dėl Kauno rajono savivaldybės paramos teikimo smulkiam ir vidutiniam verslui tvarkos.

2.3.1. Vadovaujantis Kauno rajono fondo valdybos nuostatų 27 punktu, *fondo valdyba paramą teikia kompensavimo principu. Kompensuojama ne daugiau kaip 50 procentų smulkiojo ir vidutinio verslo subjekto patirtų išlaidų*.

¹⁴ Verslo subjektai tokią informaciją galėtų gauti tiek iš savivaldybės darbuotojų, tiek komisijos narių, atstovaujančių smulkiojo ir vidutinio verslo interesus.

Iš nustatyto teisinio reguliavimo, taip pat Kauno rajono savivaldybės paramos skyrimo aprašo¹⁵, nėra galimybės nustatyti kriterijų, kuriais vadovaujantis Kauno rajono fondo valdyba priima objektyvų sprendimą dėl skiriamos paramos dydžio. Atsižvelgiant į tai, kad gali būti kompensuojama ne daugiau kaip 50 procentų verslo subjekto patirtų išlaidų ir nėra nustatyta maksimali paramos skyrimo dydžio riba, teisinis reguliavimas leidžia Kauno rajono fondo valdybai skirti vienam ar keliems verslo subjektams neapibrėžto dydžio paramą (tokiu būdu eliminuojant kitus pareiškėjus iš paramos skyrimo procedūros). Pavyzdžiui, 2021 metais Kauno rajono fondo valdybos lėšos buvo lygios 50 000 Eur sumai¹⁶, todėl pagal šiuo metu galiojančią teisinį reguliavimą verslo subjektui patyrus 100 000 Eur išlaidų ir kreipusis dėl finansinės paramos skyrimo, jam vienam galėtų būti suteikta visa fondo valdybai priklausančių 2021 metų lėšų suma.

Pažymėtina, kad analizuojant Smulkiojo ir vidutinio verslo skatinimo fondo lėšų paskirstymo 2021 m. ataskaitą¹⁷, matyti, kad verslo subjektams buvo skiriama įvairaus dydžio parama (pvz., 4000 Eur, 3000 Eur, 2000 eur, 1200 Eur ir kt.), tačiau, ar visiems paramos gavėjams galėjo būti taikomos vienodos paramos dydžio nustatymo taisyklės, iš teisinio reguliavimo nėra galimybės nustatyti. Todėl lieka neaišku, kokias kriterijais remdamasi Kauno rajono fondo valdyba nusprendė, kokia konkreti suma bus skiriama konkrečiam verslo subjektui.

Vadovaudamiesi išdėstytu ir tuo, kad skirtingų sprendimų priėmimo praktika gali sudaryti sąlygas korupcijai pasireikšti, rekomenduojame nustatyti tikslus teikiamos paramos dydžius arba kriterijus, kuriais vadovaudamasi valdyba priima sprendimą skirti konkretaus dydžio paramą.

II.

Nereglamentuota komisijos sudarymo, sudėties, rotacijos tvarka, nenustatytos privačių ir viešųjų interesų derinimo taisyklės gali įtakoti neskaidrų paramos lėšų skirstymą.

1. Kritinės antikorupcinės pastabos ir pasiūlymai:

1.1. Dėl Radviliškio rajono savivaldybės SVV rėmimo komisijos narių sudėties, rotacijos, privačių ir viešųjų interesų derinimo taisyklių.

1.1.1. Vadovaujantis Radviliškio rajono savivaldybės tarybos 2021 m. lapkričio 25 d. sprendimu Nr. T-606, Radviliškio rajono savivaldybės SVV rėmimo komisiją sudaro 8 nariai, iš kurių 6 yra smulkiajam verslui vadovaujantys asmenys, 1 narys – privataus kapitalo subjekto vadovas ir savivaldybės tarybos narys, 1 narys – Radviliškio rajono savivaldybės mero pavaduotojas¹⁸. Dėl SVV rėmimo komisijos sudėties teikiame šiuos pastebėjimus.

Pirma, Specialiųjų tyrimų tarnybos nuomone, komisijos daugumos sudarymas iš privatų sektorių atstovaujančių asmenų ir iš esmės privataus sektoriaus atstovams suteikta galimybė spręsti

¹⁵ Kauno rajono fondo valdyba 2020 m. birželio 2 d. posėdyje priėmė Kauno rajono savivaldybės paramos skyrimo aprašą, kuriame numatė asmenis, turinčius teisę gauti finansinę paramą, prioritетines veiklos kryptis, fondo remiamos veiklos rūšis ir dokumentus, reikalingus finansinei paramai gauti.

¹⁶ Kauno rajono savivaldybės smulkiojo ir vidutinio verslo skatinimo fondo 2021 m. lėšų panaudojimo ataskaita, patvirtinta Kauno rajono savivaldybės tarybos 2022 m. sausio 27 d. sprendimu TS-23. Prieiga internete: <https://www.krs.lt/media/31899/smulkiojo-ir-vidutinio-verslo-skatimo-fondo-2021-m-1%C4%97%C5%A1%C5%B3-paskirstymo-ataskaita-1.pdf>.

¹⁷ Kauno rajono savivaldybės smulkiojo ir vidutinio verslo skatinimo fondo 2021 m. lėšų panaudojimo ataskaita, patvirtinta Kauno rajono savivaldybės tarybos 2022 m. sausio 27 d. sprendimu TS-23. Prieiga internete: <https://www.krs.lt/media/31899/smulkiojo-ir-vidutinio-verslo-skatimo-fondo-2021-m-1%C4%97%C5%A1%C5%B3-paskirstymo-ataskaita-1.pdf>.

¹⁸ Radviliškio rajono savivaldybės tarybos 2021 m. lapkričio 25 d. sprendimas Nr. T-606 „Dėl Radviliškio rajono savivaldybės tarybos 2014 m. kovo 27 d. sprendimo Nr. T-718 „Dėl Radviliškio rajono savivaldybės smulkiojo ir vidutinio verslo rėmimo komisijos patvirtinimo“ dalinio pakeitimo“.

dėl viešųjų lėšų skyrimo kitiems privataus sektoriaus atstovams gali lemti neobjektyvių ir šališkų sprendimų priėmimą.

Pažymėtina, kad Specialiųjų tyrimų tarnyba 2021 m. rugsėjo 1 d. rašte Nr. 4-01-6547 „Dėl korupcijos rizikos veiksnių ir teisinio reguliavimo trūkumų vietos savivaldoje“ buvo pateikusi nuorodą į 2021 m. birželio 16 d. korupcijos rizikos analizę Nr. 4-01-4630, kurioje buvo pastebėta, kad savivaldybių paramos verslui sprendimų priėmime yra skatintinas pačių verslininkų dalyvavimas, tačiau antikorporcinio požiūriu yra ydingos situacijos, kai sprendimų priėmime dalyvauja tik kai kurių verslininkų organizacijų atstovai, nesant nustatytų aiškių ir objektyvių šių subjektų atstovavimo kriterijų.¹⁹ Specialiųjų tyrimų tarnyba, atsižvelgdama į tai, kad, kaip minėta šios antikorporcinio vertinimo išvados pradžioje, vis dar yra nustačiusi trūkumų paramos smulkiajam ir vidutiniam verslui teikimo srityje, rekomenduoja pakartotinai susipažinti su Specialiųjų tyrimų tarnybos 2021 m. rugsėjo 1 d. rašto Nr. 4-01-6547 „Dėl korupcijos rizikos veiksnių ir teisinio reguliavimo trūkumų vietos savivaldoje“ 11 punktu (šis pastebėjimas aktualus ir Rietavo bei Kauno rajono savivaldybėms).

Antra, skaidrumą paramos teikimo procedūrose, kai komisijos sudėtį sudaro daugiausia privataus kapitalo atstovai, mažina ir tai, kad Radviliškio rajono savivaldybės tvarkos apraše nėra reglamentuoti SVV rėmimo komisijos narių viešųjų ir privačių interesų derinimo klausimai. Pavyzdžiui, analizuojant Radviliškio rajono savivaldybės paskelbtus rėmimo komisijos posėdžių protokolus, matyti, kad finansinė parama kelis kartus buvo suteikta vieno komisijos nario (privataus kapitalo subjekto vadovo, kuris yra ir savivaldybės tarybos narys) vadovaujamai bendrovei²⁰. Susipažinus su Radviliškio rajono savivaldybės posėdžio medžiaga²¹, galima įsitikinti, kad komisijos narys nusišalino nuo teisės akto²², kurio pagrindu SVV rėmimo komisija turėjo teisę skirti paramą SVV rėmimo komisijos nario vadovaujamai bendrovei, klausimo svarstymo. Tačiau nešališkumo reikalavimai ir jų laikymasis sprendžiant paramos skyrimo klausimus SVV rėmimo komisijoje yra palikti kiekvienam komisijos nariui spręsti savo nuožiūra, todėl nėra galimybės įvertinti, ar komisijos nariai tokiais atvejais tinkamai nusišalina nuo susijusių klausimų svarstymo. Tai laikytina korupcijos rizikos veiksniu.

Trečia, viešųjų ir privačių interesų tinkamo suderinimo ir reglamentavimo svarbą skaidrumui užtikrinti, kai komisijos sudėtį sudaro beveik tik privataus sektoriaus atstovai, rodo ir tai, kad komisijos narių atsakomybė apima ne tik paramos skyrimo, bet ir kontrolės už rėmimo lėšų panaudojimo klausimus²³.

Analizuojant SVV rėmimo komisijos sudėtį pastebėta, kad nors vienas komisijos narys SVV rėmimo komisijos nariu tapo vėliau nei jo vadovaujamai bendrovei buvo skirta finansinė parama (bendrovei parama skirta 2021 m. birželio 8 d., o bendrovės vadovas komisijos nariu tapo 2021 m. lapkričio 25 d.), tačiau nėra duomenų, kad komisijos narys būtų nusišalinęs nuo tos ataskaitos

¹⁹ 2021 m. birželio 16 d. korupcijos rizikos analizė Nr. 4-01-4630. Prieiga internete: <https://stt.lt/data/public/uploads/2021/06/svv-kra-ismada.pdf>.

²⁰ Radviliškio rajono savivaldybės smulkiojo ir vidutinio verslo rėmimo lėšų panaudojimas (2022-03-30 SVV rėmimo komisijos posėdžio protokolas Nr. 1). Prieiga internete: <https://www.radviliskis.lt/uploads/Dokumentai/Verslas/Protokolai/2022%20m/2022-03-30%20SVV%20r%C4%97mimo%20komisijos%20pos%C4%97d%C5%BEio%20prtokolas%20Nr-%201.pdf>.

²¹ 2021 m. balandžio 1 d. Radviliškio rajono savivaldybės tarybos posėdis. Prieiga internete: <https://www.youtube.com/watch?v=RYdcthsQKPo>.

²² Radviliškio rajono savivaldybės tarybos 2021 m. balandžio 1 d. sprendimas Nr. T-461 „Dėl nekilnojamojo turto ir savivaldybės nekilnojamojo turto, patalpų nuomos, žemės ir valstybinės žemės nuomos mokesčių kompensacijų suteikimo“.

²³ Vadovaujantis Radviliškio rajono savivaldybės tvarkos aprašo 21 punktu, Investicijų ir turto valdymo skyrius kartu su SVV rėmimo komisija kasmet teikia ataskaitą apie SVV rėmimo lėšų panaudojimą Radviliškio rajono savivaldybės tarybai.

rengimo dalies, kuri buvo susijusi su jo vadovaujamai bendrovei skirta parama²⁴. Pažymėtina, kad tinkama lėšų panaudojimo kontrolė yra itin svarbi siekiant veiksmingai ir skaidriai įgyvendinti smulkiojo ir vidutinio verslo rėmimo tikslus, todėl komisijos nariai turi būti nešališki, nesusiję su ataskaitoje vertinamais klausimais, o jų galimų privačių ir viešųjų interesų derinimo klausimai tinkamai reglamentuoti teisės aktuose.

Atsižvelgdami į tai, kas išdėstyta, Radviliškio rajono savivaldybės tarybai rekomenduojame:

- svarstyti klausimą dėl SVV rėmimo komisijos sudėties keitimo, į jos sudėtį įtraukiant daugiau viešojo sektoriaus nei privataus sektoriaus atstovų;
- reglamentuoti privačių ir viešųjų interesų galimų konfliktų derinimo ir sprendimo būdus.

1.2. Dėl Kauno rajono savivaldybės Kauno rajono fondo valdybos rašytinės sprendimų priėmimo procedūros.

1.2.1. Kauno rajono fondo valdybos nuostatų 14 punkte nustatyta, kad *esant skubiam, atskiram klausimui, kuriam reikalingas Fondo valdybos sprendimas, fondo valdybos pirmininko sprendimu gali būti inicijuota rašytinė sprendimų priėmimo procedūra. Jeigu per 2 darbo dienas nuo dokumentų pateikimo el. paštu nuomonė nepateikiama, laikoma, kad valdybos narys pritaria svarstomam klausimui.*

Atsižvelgiant į tai, kad:

- (i) fondo valdybos nariai turi teisę spręsti dėl fondo remiamų prioritetinių veiklos kryptių ir fondo remiamų veiklos rūšių,
- (ii) nuostatuose neaptarta, kas yra skubus klausimas, dėl kurio gali būti inicijuojama rašytinė procedūra,
- (iii) nuostatuose esant sąlygai, pagal kurią laikoma, kad valdybos narys pritaria svarstomam klausimui, jeigu neatsako per 2 darbo dienas el. paštu,

teisiniame reguliavime numatyta įprastos sprendimų priėmimo procedūros nesilaikymo išimtis gali įtakoti piktnaudžiavimo atvejų kilimą, suinteresuotiems asmenims siekiant priimti sau ar kitiems asmenims palankius sprendimus. Pavyzdžiui, esant nustatytai minėtai sprendimų priėmimo procedūrai, pakeisti fondo remiamų veiklų rūšis nebūtina, kad rašytine tvarka organizuotame posėdyje dalyvautų ne mažiau kaip pusė valdybos narių, kadangi net nepareiškus nuomonės²⁵, būtų laikoma, kad valdybos narys pritarė svarstomam klausimui.

Siekiant mažinti galimos korupcijos pasireiškimo tikimybę, rekomenduojame Kauno rajono fondo valdybos nuostatuose reglamentuoti, dėl kokių skubių, atskirų klausimų gali būti inicijuojama rašytinė sprendimų priėmimo procedūra, taip pat numatyti, kiek valdybos narių turi aktyviais veiksmais išreikšti savo valią (t. y. pareikšti savo nuomonę nagrinėjamu klausimu), jog rašytinė sprendimų priėmimo procedūra būtų laikoma teisėta.

2. Kitos antikorporacinės pastabos ir pasiūlymai:

²⁴ 2021-06-08 SVV rėmimo komisijos posėdžio protokolu Nr. 2 UAB „Gintarinis grožis“ buvo skirta 836,22 Eur parama. Radviliškio rajono savivaldybės smulkiojo ir vidutinio verslo rėmimo lėšų panaudojimas (2021-06-08 SVV rėmimo komisijos posėdžio protokolas Nr. 2). Prieiga internete: <https://www.radviliskis.lt/uploads/Dokumentai/Verslas/Protokolai/2021%20m/1%C5%A0%202021-06-08%20SVV%20R%C4%96MIMO%20KOMISIJS%20POS%C4%96D%C5%BDIO%20PROTOKOLO%20NR-%202.pdf>.

²⁵ Pažymėtina, kad elektroninis paštas gali būti nepatikrintas laiku dėl objektyvių priežasčių, pavyzdžiui, esant atostogose, turint nedarbingumą ar kt.

2.1. *Dėl Radviliškio rajono savivaldybės SVV rėmimo komisijos narių sudėties, rotacijos, privačių ir viešųjų interesų derinimo taisyklių.*

2.1.1. Radviliškio rajono savivaldybės tvarkos aprašo VIII skyriuje reglamentuoti pagrindiniai komisijos darbo organizavimo klausimai, tačiau nėra aptartas:

- komisijos sudarymas: kiek narių turi sudaryti komisiją, kaip atrenkami (paskiriami) komisijos nariai, kokias įstaigas, institucijas ar verslo subjektus turi atstovauti komisijos nariai;
- komisijos narių rotacijos tvarka;
- komisijos funkcijų, teisių ir pareigų apimtis;
- komisijos narių viešųjų ir privačių interesų derinimo taisyklės;
- komisijos narių prievolė nusišalinti nuo komisijos nario pareigų galimo viešųjų ir privačiųjų interesų konflikto atveju.

Pažymėtina, kad neapibrėžta komisijos sudėties sudarymo ir veikimo situacija gali lemti piktnaudžiavimo atvejų skirstant paramą kilimą, todėl siekiant išvengti tokių atvejų, rekomenduojame papildyti Radviliškio rajono savivaldybės tvarkos aprašą minėtais klausimais.

2.2. *Dėl Rietavo savivaldybės SVV paraiškų vertinimo komisijos narių sudėties ir rotacijos.*

2.2.1. Atsižvelgdami į tai, kad nei Rietavo savivaldybės komisijos nuostatuose, nei Rietavo savivaldybės tvarkos apraše nėra reglamentuoti klausimai dėl SVV paraiškų vertinimo komisijos sudėties, narių atrankos (skyrimo), rotacijos, rekomenduojame viename iš įvardintų teisės aktų įtvirtinti komisijai priklausančių atstovų skaičių, aptarti komisijos narių atrankos ir rotacijos klausimą.

2.2.2. Vadovaujantis Rietavo savivaldybės tarybos 2020 m. birželio 18 d. sprendimu Nr. T1-104²⁶, SVV paraiškų vertinimo komisiją sudaro 5 nariai, iš kurių 2 yra tarybos nariai, 1 – savivaldybės administracijos darbuotojas, 1 – viešosios įstaigos atstovė ir 1 – amatininkė.

Atsižvelgiant į tai, kad pagal Rietavo savivaldybės komisijos nuostatų 9 punktą *pirmajame komisijos posėdyje išrenkamas komisijos pirmininkas*, o 16 punktą – *komisijos narių balsams pasiskirsčius po lygiai, lemia komisijos pirmininko balsas*, Specialiųjų tyrimų tarnybos nuomone, siekiant užtikrinti skaidrumą ir išvengti tikimybės, kad pirmininku bus paskirtas smulkiojo verslo subjektas, turintis lemiamą balso teisę skirti arba neskirti finansinę paramą kitiems verslo subjektams, teisės akte turėtų būti numatyta, kad komisijos pirmininku gali būti skiriamas tarybos narys arba savivaldybės administracijos atstovas.

Siekiant didinti skaidrumą smulkiojo ir vidutinio verslo paramos teikimo srityje, siūlytina patikslinti Rietavo savivaldybės komisijos nuostatų 9 punktą arba Rietavo savivaldybės tarybos 2020 m. birželio 18 d. sprendimu Nr. T1-104 „Dėl Rietavo savivaldybės smulkus ir vidutinio verslo ir žemės ūkio rėmimo programos projektų ir paraiškų vertinimo komisijos sudarymo ir jos nuostatų patvirtinimo“ iš anksto paskirti komisijos pirmininką.

III.

²⁶ Rietavo savivaldybės tarybos 2020 m. birželio 18 d. sprendimas Nr. T1-104 „Dėl Rietavo savivaldybės smulkus ir vidutinio verslo ir žemės ūkio rėmimo programos projektų ir paraiškų vertinimo komisijos sudarymo ir jos nuostatų patvirtinimo“.

Situacijos, kai nėra nustatytų paramos suteikimo ir panaudojimo kontrolės procedūrų ar jos veikia nepakankamai, gali įtakoti neskaidrius, neobjektyvius sprendimus dėl paramos skyrimo ir netinkamo jų panaudojimo.

1. Kritinių antikorpucinių pastabų ir pasiūlymų neteikiame.

2. Kitos antikorpucinės pastabos ir pasiūlymai:

2.1. Tiek Radviliškio rajono savivaldybės tvarkos apraše, tiek Rietavo savivaldybės tvarkos apraše ir Kauno rajono fondo valdybos nuostatuose nėra nustatytų detalių teisinių nuostatų, reglamentuojančių suteiktos paramos panaudojimo kontrolę.

Pirma, minėtuose teisės aktuose neregamentuoti paramos panaudojimą atliekančių asmenų kontrolės veiksmai, todėl nėra aišku, pavyzdžiui, kokie veiksmai atliekami ir kas atsakingas už jų atlikimą, jeigu nustatoma, kad parama buvo panaudota (naudojama) ne pagal paskirtį (kai parama teikiama ne lėšų kompensavimo būdu) arba kai po faktinio paramos skyrimo paaiškėja, kad smulkiojo verslo subjektas neatitinka jam keltų reikalavimų; nenustatyti reikalavimai iš paramos lėšų įsigijus turtą jį išlaikyti ir naudoti pagal paskirtį ne mažiau kaip nustatytą laikotarpį; ir kt.

Antra, nenustatyti atsakingų asmenų veiksmai, kurie atliekami ir per kokį terminą atliekami, siekiant įvertinti, ar savivaldybės sudaryta komisija veikė savo įgaliojimų ribose, teisėtai ir vienodomis sąlygomis buvo skirta arba neskirta parama ir komisijos nustatytas paramos dydis.

Situacijos, kai nėra nustatytų suteiktos paramos panaudojimo kontrolės procedūrų ar jos veikia nepakankamai, yra ydingos antikorpuciniu požiūriu, nes yra rizika, kad gali būti priimti neskaidrūs, neobjektyvūs sprendimai dėl paramos skyrimo. Rekomenduojame teisės aktuose detaliam reglamentuoti paramos smulkiajam ir vidutiniam verslui teikimo ir paramos panaudojimo kontrolę.

3. Kitų pastabų ir pasiūlymų neteikiame.

Atlikus teisės aktų antikorpucinį vertinimą darytina išvada, kad teisės aktuose iš esmės nenustatyta aiški ir skaidri paraiškų vertinimo ir finansavimo dydžio nustatymo sistema, taip pat nėra aiški paramą skirstančių komisijų sudarymo tvarka ir komisijos narių atranka, kas gali įtakoti nevienodų taisyklių taikymą ir lemti neobjektyvių sprendimų dėl paramos skyrimo priėmimą.

Atsižvelgdami į antikorpucinio vertinimo metu nustatytus teisinio reglamentavimo trūkumus ir pateiktus argumentus, siūlome tobulinti teisinį reglamentavimą.

Vadovaudamiesi Korupcijos prevencijos įstatymo 8 straipsnio 8 dalies nuostatomis, prašome Radviliškio rajono savivaldybės, Rietavo savivaldybės ir Kauno rajono savivaldybės pagal kompetenciją per du mėnesius nuo antikorpucinio vertinimo išvados gavimo dienos Lietuvos Respublikos Seimo teisės aktų informacinėje sistemoje paskelbti informaciją apie tai, kaip atsižvelgta (planuojama atsižvelgti) į pateiktas pastabas ir pasiūlymus, arba, jeigu į antikorpucinio vertinimo išvadoje pateiktas pastabas ir pasiūlymus neatsižvelgta, nurodyti priežastis ir motyvus, užpildant antikorpucinio vertinimo išvados įgyvendinimo pažymą, kurios forma pateikta Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos atliekamo teisės aktų ar jų projektų antikorpucinio vertinimo tvarkos aprašo 3 priede²⁷, ir pateikti Specialiųjų tyrimų tarnybai nuorodą į ją.

Direktoriaus pavaduotoja

Rūta Kaziliūnaitė

²⁷ Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/6ae7e2224d6511ec86bdc0a6d573b32/asr>.

Sandra Kaziukevičiūtė, tel. 8 706 63 362, el. p. sandra.kaziukeviciute@stt.lt